

دکتر امیرحسین مهدیزاده،

دکترای برنامه ریزی درسی، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اسلامشهر

نگاهی به پژوهش "ارزیابی محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی" ارائه چارچوب علمی بهینه جهت اصلاح و تدوین این کتاب‌ها

چکیده

هدف از این تحقیق، بررسی میزان تقویت مهارت‌های زبان‌آموزی (گوش دادن، خواندن، صحبت کردن و نوشتن) و همچنین بررسی و تدوین کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی بر مبنای اصول یادگیری و روش تدریس نوین ارتباطی^۱ است.

در این تحقیق از «روش زمینه‌ای»^۲ بهره گرفته شد و سؤال اصلی این بود که: «آیا کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی در جهت رشد و تقویت مهارت‌های شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش و همچنین، بر مبنای اصول یادگیری و روش تدریس ارتباطی انتخاب و تنظیم شده‌اند؟»

جامعه‌ی آماری شامل تمامی معلمان مرد و زن زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی مناطق نوزده گانه‌ی شهر تهران و همچنین کلیه‌ی کارشناسان برنامه‌ی درسی بود که مسؤلیت تدوین کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی را بر عهده داشتند. به منظور انتخاب گروه نمونه از میان معلمان زن و مرد، از روش نمونه‌گیری تصادفی از نوع خوشه‌ای استفاده شد و مناطق ۱، ۵، ۶، ۱۵ و ۱۸ شهر تهران انتخاب شدند. به علاوه، همه‌ی کارشناسان برنامه‌ی درسی که تعداد آن‌ها ۱۰ نفر بود، در پژوهش شرکت کردند و از آن‌ها نمونه‌گیری به عمل نیامد.

تعداد معلمان زن و مرد که در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ به تدریس زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی مشغول بودند، ۱۱۱۰ نفر بود. با توجه به حجم جامعه و با استفاده از فرمول حجم نمونه‌ی کوکران^۳، تعداد نمونه‌های آماری ۲۱۵ معلم زن و مرد در نظر گرفته شد. از هر منطقه، ۱۳ مدرسه‌ی راهنمایی دخترانه و ۹ مدرسه‌ی راهنمایی پسرانه به طور تصادفی انتخاب شدند. در هر منطقه، ۴۳ پرسش‌نامه توسط معلمان زن و مرد پر شد و در کل، ۲۱۵ نفر به پرسش‌نامه پاسخ دادند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، یک پرسش‌نامه‌ی بسته پاسخ دارای ۴۰ «سؤال بسته پاسخ»^۴ و یک «سؤال باز پاسخ»^۵ بود. یکی از عمده‌ترین نتایج تحقیق حاضر این است که: محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی از دیدگاه معلمان و کارشناسان در حد مطلوبی در جهت رشد و تقویت مهارت‌های یادگیری (شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش)، و همچنین اصول روش تدریس ارتباطی انتخاب و تنظیم نشده است. در پایان مقاله، یک مدل پیشنهادی توسط محقق درباره‌ی مؤلفه‌های تدریس فعال و به کارگیری و رعایت آن‌ها در محتوای کتاب‌ها و در فرایند تدریس برای اصلاح و تدوین کتاب‌های مزبور ارائه شده است.

کلید واژه‌ها: ارزیابی آموزشی، محتوا، اصول، یادگیری، تدریس ارتباطی، هدف‌های آموزشی.

Abstract

The aim of this research is to study the rate of improvement of language learning skills (listening, reading, speaking and writing) as well as designing English textbooks that are taught in guidance schools (junior high schools) based on learning principles, and new communicative teaching approaches. The survey method was used in this study and the question presented was to find out whether the textbooks taught in the guidance schools are designed and compiled on the bases of recent learning and teaching methods. The subject were all male and female English teachers who are teaching in Tehran's guidance schools and the experts responsible for preparing the textbooks. The sample group of female and male teachers, were selected through cluster sampling including educational districts, 1, 5, 6, 15, and 18 of Tehran. Number of The experts were 10 and all of them participated in the research. Number of English teachers in 2002-03 academic year were 1110. With respect to number of teachers and the Kokran's sample volume formula, 215 teachers were selected. 13 girls' and 9 boys' guidance schools were randomly selected. The questionnaires were completed by 43 female and male teachers in each educational district and totally 215 questionnaires were answered.

The questionnaire included 40 closed - answer and one open - answer questions. The results of this research implied that the content of English Textbooks taught in guidance schools, are not adequately compiled and designed.

Finally, the researcher has suggested a communicative teaching pattern to be used and observed in booktexts and teaching process in order to modify and design new or the old textbooks.

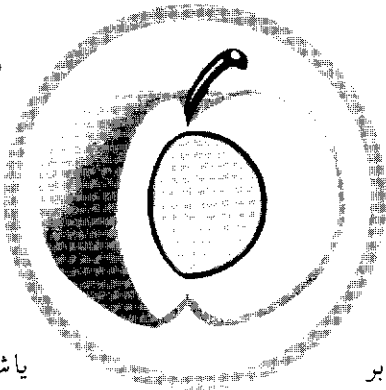
Key Words: educational evaluation, text, principles, learning, communicative teaching, educational objectives.

هنگفتی صرف می‌شود، و دانش‌آموزان که با ارزش‌ترین سرمایه‌های کشور هستند، ساعت‌ها وقت خود را صرف یادگیری آن می‌کنند. با وجود صرف این هزینه‌ها و با وجود کلاس‌های آزاد و خصوصی، بازدهی این همه سرمایه‌ی مادی و انسانی و وقت‌گرانبها، در پایان دوره‌ی متوسطه حتی بعد از آن، اندک است و نتیجه‌ی کار مطلوب نیست. اگر بگوییم اکثر زبان‌آموزان ما در نتیجه‌ی رواج داشتن روش‌های تدریس سنتی و مرسوم در مدرسه‌های راهنمایی و متوسطه، حتی از ابتدایی‌ترین فرصت‌های کاربردی زبان محروم می‌مانند، سخنی به‌گزار نگفته‌ایم. دانش‌آموزان، حتی برای رفع نیاز، از بیان یک جمله‌ی پرسشی ساده به زبان خارجی عاجزند (وثوقی، ۱۳۶۳). ولیگاریورز^۱ می‌گوید که این اهداف، که از یک کشور تا کشور دیگر، از یک دوره تا دوره‌ی دیگر، و از یک موقعیت تا موقعیت دیگر فرق می‌کنند، عبارتند از:

- رشد قوای عقلانی دانش‌آموزان از طریق تحصیل زبان دیگر.
- افزایش دانش زبان‌آموزان از طریق مطالعه‌ی ادبیات و فلسفه‌ی گسترده‌ای که به وسیله‌ی زبان جدید می‌آموزند.
- افزایش مهارت خواندن همراه با درک مطلب به منظور آگاهی از متون نوشتاری، تحقیقی، و اطلاعاتی جدید.
- ارتقای درک زبان‌آموزان از مردم و محدوده‌های ملی و ایجاد

از دیرباز، زبان خارجی به عنوان ابزاری برای برقراری ارتباط با ملت‌های دیگر در برنامه‌ی درسی کشورهای گوناگون گنجانده شده است. اکنون در ابتدای هزاره‌ی سوم، با پیشرفت سریع و روزافزون علم و فناوری آموزشی، آموزش زبان‌های خارجی به‌ویژه زبان انگلیسی اهمیت دوچندان یافته است. پیشرفت علم و صنعت و وابستگی‌های اقتصادی، سیاسی و نظامی در جهان امروز، اهمیت آموزش و یادگیری زبان خارجی را بیش از پیش افزایش داده است. امروزه ملت‌ها در جهت استقلال کشور خود بیش‌تر به آموختن زبان‌های خارجی نیاز دارند. دکتر حداد عادل می‌گوید: «نیاز ما به زبان خارجی فقط نیاز سیاسی و فرهنگی نیست، بلکه ما برای اداره‌ی کشور و برای چرخاندن چرخ‌های کشور هم محتاج هستیم به این که زبان خارجی بدانیم» (حداد عادل، ۱۳۶۴).

آموزش زبان انگلیسی بیش از دیگر زبان‌های خارجی در مدرسه‌های ایران مورد توجه است و بیش‌تر دانش‌آموزان و دانشجویان کشور آن را به عنوان زبان خارجی انتخاب می‌کنند. در دانشگاه نیز در همه‌ی رشته‌ها، حداقل چند واحد درسی به زبان انگلیسی عرضه می‌شود. آنچه که در این راستا باید مورد توجه باشد آن است که برای آموزش این زبان نیروهای انسانی زیادی فعالیت می‌کنند، هزینه‌های

ضعیف ارائه می‌دهند. ممکن است معلمان؛ وضوح^۱، پیچیده و مشکل بودن محتوا^۱، تکالیف، فعالیت‌ها و موضوعات درسی را مدنظر قرار دهند و آن‌ها را با توجه به علاقه‌ها، دانش و تخصص خودشان تعدیل کنند. علاوه بر این، عقاید و نظریه‌هایی که معلمان درباره‌ی آموزش دارند، مثل رفتارگرایی یا شناخت‌گرایی و غیره، ممکن است موجب تعدیل برنامه‌های درسی شوند و آن‌ها آگاهانه روش‌های تدریس پیشنهادی یک برنامه را تعدیل کنند (اسمی لی^{۱۱}، ۱۹۹۴).

مهر محمدی، ضمن توصیه به معلمان برای تعدیل برخی مؤلفه‌ها یا ویژگی‌های مربوط به یک الگوی^{۱۲} تدریس در پرتو شرایط خاص حاکم بر محیط یاددهی-یادگیری، خصوصیات دانش‌آموزان از قبیل دانش قبلی نسبت به موضوع، میزان علاقه نسبت به مبحث و توان ذهنی را از جمله مهم‌ترین عواملی می‌داند که در پرتو آن‌ها باید تغییرات ضروری در طرح اولیه‌ی پیشنهادی روش‌های تدریس به وجود آید.

در فرایند یاددهی-یادگیری، معلم و دانش‌آموزان می‌توانند به دو روش فعال و غیرفعال عمل کنند. معلم باید دانش‌آموزان را در مفهوم‌سازی از طریق زبان درگیر کند. لازمی این عمل آن است که دانش‌آموزان زمان بیش‌تری صرف کنند تا در حد امکان، زبان را به تفکر و تفکر را به زبان تبدیل کنند.

معلمان زبان باید علاوه بر این که از زبان موردنظر مطلع باشند، از روش‌های آموزش، ارزشیابی و برنامه‌ریزی درسی نیز آگاه باشند. استعدادها، نگرش‌ها، نیازها و انگیزش خود فراگیر، عوامل کلیدی در به دست آوردن موفقیت و یا شکست او در فرایند یادگیری هستند (اولیشتیان^{۱۳}، ۱۹۹۱).

یادگیری بر مبنای انجام پروژه، به واسطه‌ی مهیا کردن دانش‌آموزان برای مواجهه با محتوا، آن‌ها را قادر می‌سازد خود به یافته‌های علمی دست یابند. این یادگیری فرایندی است که انگیزه و کنجکاوی طبیعی آن‌ها را برمی‌انگیزد (دانا و شاو^{۱۴}، ۱۹۹۹).

باراباشوم^{۱۵}، به دنبال تحقیق خود درباره‌ی تدریس زبان دوم (۱۹۸۱)، این پیشنهادها را به معلمان زبان ارائه می‌دهد. (میرحسینی، ۱۳۷۳، ص ۶۴):

۱. تنظیم مطالب در برنامه‌ی درسی به گونه‌ای که زبان‌آموزان از مفهوم آشنا، به مفهوم نزدیک، ولی ناآشنا هدایت شوند.
۲. کمک به زبان‌آموزان در تنظیم داده‌ها، از طریق ایجاد موقعیت‌های تخیلی تکراری یا تمرین مطالب ارائه شده.
۳. ترتیب و تنظیم داده‌ها به طریقی که برای زبان‌آموز معنی‌دار باشند و بتواند آن‌ها را با دانش و تجربه‌ای که قبلی درهم آمیزد. این نوع تجربه برای یادگیری مهم است.
۴. تدارک موقعیت‌هایی برای تمرین با استفاده از فرایندهای

احساس هم‌دردی در آن‌ها نسبت به شیوه‌ی زندگی و تفکر مردمی که به آن زبان صحبت می‌کنند.

ایجاد نوعی مهارت در دانش‌آموزان که بتوانند، با اهل زبان ارتباط برقرار کنند، مهارت‌های نوشتن را در موقعیت‌های شخصی یا شغلی را بیاموزند، با سخنگویان زبان دیگر و یا با سایر ملت‌هایی، تبادل نظر کنند.

مهارت‌های زبانی چهار حوزه‌ی اصلی را در بر

می‌گیرند که عبارتند از: صحبت کردن، گوش دادن، خواندن

و نوشتن. از میان این چهار مهارت، صحبت کردن و گوش دادن در مرحله‌ی نخست، و خواندن و نوشتن در مرحله‌ی بعدی قرار می‌گیرند. در بعضی روش‌های آموزش زبان، به صورت گفتاری زبان اهمیت می‌دهند؛ به این دلیل که صورتی فعال‌تر است و در زبان‌آموز انگیزه‌ی قوی را به وجود می‌آورد. در بعضی دیگر، به صورت‌های نوشتاری زبان اکتفا می‌کنند؛ زیرا زبان‌آموزان آن‌گاه تماس چندانی با صورت گفتاری زبان نخواهند داشت. اما بیش‌تر روش‌ها، هم صورت نوشتاری و هم صورت گفتاری زبان را آموزش می‌دهند؛ چرا که هر دو به طور مساوی ضروری اند (مکی^{۱۶}، ۱۳۷۰).

با توجه به مطالب قبل، بررسی و ارزیابی مداوم کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی بر مبنای هدف‌های مصوب، یعنی مهارت‌های چهارگانه‌ی یادگیری زبان (گوش دادن، خواندن، صحبت کردن و نوشتن)، امری ضروری و حتمی است.

نقش معلم و برنامه‌ی درسی

یک برنامه‌ی درسی می‌تواند همان چیزی باشد که معلم بدان امید دارد، برای آن ارزش قائل است، بدان اعتقاد دارد و بالاخره انتظار دارد که بتواند برای فراگیران تحت نظر خود، آن را فراهم سازد. کیفیت ارائه‌ی برنامه‌ی درسی، به درجه‌ی مهارت‌های حرفه‌ای، قابلیت‌ها و برداشت‌های معلم درخصوص تعلیم و تربیت بستگی دارد و معلم در محدوده‌ی یک کلاس درس خاص، تصمیم‌گیرنده‌ی اصلی است (کلاین، ۱۳۶۹).

قدمت برنامه‌ی درسی غیر رسمی مصادف با زمانی است که انسان‌ها در جست‌وجوی راه‌های آموزش میراث تجمعی و اندوخته شده به جوانان بوده‌اند. بزرگسالان قبایل عصر ما قبل تاریخ، درخصوص این که چه مطالبی را بچه‌ها نیازمندند یاد بگیرند تا عضو جامعه تلقی شوند، به اتخاذ تصمیم می‌پرداختند (اسکابرت^{۱۷}، ۱۹۸۴، ص ۱).

بنابراین، نقش معلم در جرح و تعدیل برنامه‌ی درسی کاملاً روشن است. این تحقیق نشان می‌دهد، معلمان برنامه‌های درسی را متفاوت آموزش می‌دهند. مثلاً محتوای برنامه‌های درسی را کم ارائه می‌دهند، در ارائه‌ی محتوا به دانش‌آموزان قوی و ضعیف تفاوت قائل می‌شوند و برنامه‌های درسی را با روش‌هایی که جامعیت ندارند، به دانش‌آموزان

آگاهانه که به زبان آموز اجازه می دهند، راجع به آن‌ها فکر کند و با تمرین های پیوسته، بین داده های اصلی و شرایط جدید پیوستگی و ارتباط به وجود آورد.

به نظر دیویی^{۱۶}، یادگیری واقعی در نتیجه ی تجربه توأم با فعالیت حاصل می شود. براین اساس، دیویی روش خاصی را در تدریس بیان کرده است که به روش «حل مسأله»^{۱۷} شهرت دارد. در این روش، موضوعات و مفاهیم به صورتی عنوان می شوند که در نظر دانش آموز، وضع مسأله را پیدا می کنند و دانش آموز را به کنجکاوی وای می دارند. در این شرایط است که دانش آموز با کمک معلم می کوشد، راه حل مناسبی برای مسائل پیدا کند. این روش در شرایط کلاس های معمولی قابل اجراست و باعث تقویت قدرت تفکر دانش آموزان می شود، جریان تدریس را از حالت یکنواخت و خسته کننده خارج می کند و به نحو مطلوب، ذوق و علاقه ی دانش آموزان برانگیخته می شود (آرمنند، ۱۳۷۲).

عسکریان، اصول یادگیری فعال را به قرار زیر عنوان کرده است:

- موقعیتی ایجاد شود تا دانش آموز به توانایی های خود پی ببرد.
- این امر مساعدسازی شرایط محیط آموزشی را ایجاب می کند.
- مسؤولیت یادگیری به عهده ی دانش آموز گذاشته شود. چون آنچه را که انسان خود یاد می گیرد، پایدارتر است.
- در هر گروه سنی، با به کارگیری روشی خاص، به ظرفیت یادگیری دانش آموزان توجه شود.
- با تنوع ارائه ی مطالب آموختنی، رغبت و انگیزش را در دانش آموزان تقویت کند.
- بین مطالب درسی ارتباط منطقی ایجاد شود؛ به طریقی که آموزش قبلی کمک رسان آموزشی بعدی باشد.
- یادگیری از راه شنیدن، دیدن و تجربه کردن حاصل شود تا بدین وسیله، اساس آموختن متکی بر تکرار باشد.

به تحقیق، اکتشاف و ایجاد نگرش انتقادی و خلاق را در دانش آموزان تقویت می کند؟

۳. آیا محتوای کتاب های زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی باعث مسؤولیت پذیری و مشارکت فعال دانش آموزان در فعالیت های یادگیری می شود؟

۴. آیا محتوای کتاب های زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی، در ارائه ی مطالب، مثال ها و تصویرها دارای تنوع است؟

۵. آیا بین دیدگاه های کارشناسان برنامه ی درسی زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی و معلمان این درس، تفاوت معنی دار وجود دارد؟

روش تحقیق

با توجه به این که موضوع تحقیق، ارزیابی محتوای کتاب های زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی تحصیلی بر مبنای هدف های مصوب و اصول روش تدریس فعال است، روش تحقیق در این پژوهش از نوع زمینه ای است.

جامعه ی آماری

کارشناسان و دست اندرکاران برنامه ی درسی دوره ی راهنمایی تحصیلی در «سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی» وزارت آموزش و پرورش که مسؤولیت تدوین کتاب های زبان انگلیسی را به عهده دارند و همه ی معلمان مرد و زن دوره ی راهنمایی تحصیلی که در سال ۸۲-۱۳۸۱، تدریس زبان انگلیسی در مناطق نوزده گانه ی آموزش و پرورش شهر تهران را به عهده دارند. به علت کم بودن جامعه ی آماری کارشناسان و دست اندرکاران برنامه ی درسی زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی که مجموع آن ها ۱۰ نفر است، از آن ها نمونه گیری به عمل نیامد و همه ی آن ها در پژوهش شرکت کردند.

هدف های کلی تحقیق

۱. بررسی برنامه ی درسی زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی تحصیلی بر مبنای هدف های مصوب و اصول روش تدریس فعال، و ارائه ی یک چارچوب عملی بهینه برای تدوین کتاب های مزبور.
۲. بررسی میزان تقویت مهارت های زبان آموزی (گوش دادن، خواندن، صحبت کردن و نوشتن).
۳. بررسی تدوین کتاب های زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی تحصیلی بر مبنای اصول یادگیری و روش تدریس فعال و نوین.

سؤال های ویژه ی تحقیق

۱. آیا محتوای کتاب های زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی در جهت رشد و تقویت مهارت های شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش انتخاب و تنظیم شده است؟
۲. آیا محتوای کتاب های زبان انگلیسی دوره ی راهنمایی، میل

حجم نمونه و شیوهی نمونه گیری

جدول ۲. درخصوص مقادیر χ^2 دو، خطاپذیری، درجه آزادی و P-Value اولین سؤال تحقیق

انواع مهارت‌ها	خی دو χ^2	خطاپذیری	df	P-Value
شنیداری	۳۱٫۰۸	۰٫۰۵	۲	۰٫۰
سخن گفتن	۲۵٫۳۵	۰٫۰۵	۲	۰٫۰
خواندن	۲۶٫۷۹	۰٫۰۵	۲	۰٫۰
نگارش	۲۶٫۳۲	۰٫۰۵	۲	۰٫۰

برای انتخاب گروه نمونه‌ی مورد تحقیق از میان معلمان زن و مرد، از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای استفاده شده است که با اجرای آن، مناطق نوزده‌گانه‌ی آموزش و پرورش شهر تهران به پنج بخش شمال، جنوب، غرب و شرق و مرکز تقسیم شدند و از هر بخش، یک منطقه به طور تصادفی انتخاب شد که شامل مناطق ۱، ۵، ۶، ۱۵ و ۱۸ بود. تعداد معلمان زن و مرد که در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ در مناطق نوزده‌گانه‌ی آموزش و پرورش شهر تهران به تدریس زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تدریس می‌کردند، ۱۱۱۰ نفر بود. با توجه به حجم نمونه‌ی کوکران، تعداد نمونه‌های آماری ۲۱۵ معلم زن و مرد انتخاب شد که شامل ۱۲۵ معلم زن و ۹۰ معلم مرد بود. براین اساس، از هر منطقه، ۱۳ مدرسه‌ی راهنمایی دخترانه و ۹ مدرسه‌ی پسرانه‌ی پسرانه به طور تصادفی انتخاب شدند. تعداد پرسش‌نامه‌های پر شده توسط معلمان در هر منطقه، ۴۳ نسخه بود و در مجموع، ۲۱۵ نفر به پرسش‌نامه پاسخ دادند.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات و روش آماری

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق، یک پرسش‌نامه‌ی بسته پاسخ با ۴۰ سؤال بر مبنای طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت، براساس گزینه‌های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد و یک سؤال باز پاسخ بود. در بررسی و ارزیابی نظرات کارشناسان برنامه‌ی درسی و معلمان مرد و زن زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی شهر تهران، از محاسبات آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد.

تجزیه و تحلیل نتایج

در این بخش، پاسخ‌های معلمان و کارشناسان به پنج سؤال ویژه‌ی تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد و نتایج هر سؤال ویژه‌ی تحقیق ارائه می‌شود.

بررسی اولین سؤال تحقیق

چون $P\text{-Value} < \alpha$ است، پس فرض صفر (H_0) رد می‌شود. نظر به این که مقادیر χ^2 دو محاسبه شده در انواع مهارت‌های شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش، در سطح خطاپذیری ۵ درصد و با درجه آزادی دو از مقدار χ^2 دو جدول ۵/۹۹ بزرگ‌تر است، فرض صفر، یعنی نبود شباهت بین نظرات دو گروه مورد مطالعه، با ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود و فرض تحقیق، یعنی وجود شباهت بین نظرات دو گروه با همین سطح اطمینان تأیید می‌گردد. بنابراین، با توجه به اطلاعات جدول ۱ و ۲ و توضیحات چنین برمی‌آید که کتاب‌های زبان انگلیسی در حد متوسطی در جهت رشد و تقویت مهارت‌های شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش انتخاب و تنظیم شده‌اند. یعنی به طور کلی می‌توان به این نتیجه دست یافت که، از نگاه معلمان و کارشناسان محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی در جهت رشد و تقویت مهارت‌های شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش در حد مطلوبی انتخاب و تنظیم نشده است.

بررسی دومین سؤال تحقیق

با توجه به نتایج بدست آمده چون $P\text{-Value} = 0.0$ است و کوچک‌تر از α است، پس فرض صفر (H_0) رد می‌شود. مقدار χ^2 دو محاسبه شده ($\chi^2 = 34/51$) در سطح خطاپذیری ۵ درصد و با درجه‌ی آزادی دو از مقدار χ^2 دو جدول ۵/۹۹ بزرگ‌تر است، فرض صفر، یعنی نبود شباهت بین نظرات دو گروه مورد مطالعه با ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود و فرض تحقیق، یعنی وجود شباهت بین نظرات دو گروه با همین سطح اطمینان تأیید می‌گردد. یعنی به طور کلی می‌توان به این نتیجه دست یافت که از نگاه معلمان و کارشناسان محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی میل به تحقیق اکتشاف و ایجاد نگرش انتقادی و خلاق را در دانش‌آموزان در حد مطلوبی تقویت نمی‌کند.

بررسی سومین سؤال تحقیق

با توجه به نتایج بدست آمده چون $P\text{-Value} = 0.0$ و کوچک‌تر از α می‌باشد، پس فرض صفر (H_0) رد می‌شود. نظر به این که مقدار χ^2 دو محاسبه شده ($\chi^2 = 26/51$) در سطح خطاپذیری ۵ درصد و با درجه‌ی آزادی دو از مقدار χ^2 دو جدول ۵/۹۹ بزرگ‌تر است،

انواع مهارت‌ها	خی دو χ^2	خطاپذیری	df	P-Value
شنیداری	۳۱٫۰۸	۰٫۰۵	۲	۰٫۰
سخن گفتن	۲۵٫۳۵	۰٫۰۵	۲	۰٫۰
خواندن	۲۶٫۷۹	۰٫۰۵	۲	۰٫۰
نگارش	۲۶٫۳۲	۰٫۰۵	۲	۰٫۰

فرض صفر، یعنی نبود شباهت بین نظرات دو گروه مورد مطالعه با ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود و فرض تحقیق، یعنی وجود شباهت بین نظرات دو گروه با همین سطح اطمینان تأیید می‌گردد. یعنی به طور کلی می‌توان به این نتیجه دست یافت که از نگاه معلمان و کارشناسان، محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی باعث مسؤولیت‌پذیری و مشارکت فعال دانش‌آموزان در حد مطلوبی در فعالیت‌های یادگیری نمی‌شود.

بررسی چهارمین سؤال تحقیق

با توجه به نتایج به دست آمده چون $P\text{-Value}=0.0$ و کوچک‌تر از α است، پس فرض صفر (H_0) رد می‌شود، نظر به این که مقدار χ^2 محاسبه شده در سطح خطاپذیری ۵ درصد و با درجه‌ی آزادی دو از مقدار χ^2 جدول ۵/۹۹ بزرگ‌تر است، فرض صفر، یعنی نبود شباهت بین نظرات دو گروه مورد مطالعه با ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود و فرض تحقیق، یعنی وجود شباهت بین نظرات دو گروه با همین سطح اطمینان تأیید می‌گردد.

به طور کلی می‌توان به این نتیجه دست یافت که از نگاه معلمان و کارشناسان، محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی در ارائه‌ی مطالب، مثال‌ها و تصویرها در حد مطلوبی دارای تنوع نیست.

بررسی پنجمین سؤال تحقیق

با توجه به نتایج به دست آمده چون $P\text{-Value}=0.0$ است و کوچک‌تر از α می‌باشد، پس فرض صفر (H_0) رد می‌شود. نظر به این که مقدار χ^2 محاسبه شده در سطح خطاپذیری ۵ درصد و با درجه‌ی آزادی دو از مقدار χ^2 جدول ۵/۹۹ بزرگ‌تر است، فرض صفر، یعنی نبود شباهت بین دیدگاه‌های کارشناسان برنامه‌ی درسی زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی و معلمان این دوره با ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود و فرض تحقیق، یعنی وجود شباهت بین دیدگاه‌های کارشناسان برنامه‌ی درسی و معلمان زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی با همین سطح اطمینان تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر، بین دیدگاه‌های کارشناسان برنامه‌ی درسی و معلمان زبان انگلیسی با اطمینان ۹۵ درصد تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

مهم‌ترین پیشنهادها

۱. کتاب‌های زبان انگلیسی این دوره طوری طراحی و تدوین شوند که دانش‌آموزان بتوانند، در حین اجرای فعالیت‌های کلاسی، گفتمان دانش‌آموزان دیگر را درک کنند. همچنین، جملات ساده در حد مطالب کتاب را، به ویژه جملات متون خواندنی را، هنگام تدریس و سؤال و جواب در حد مطلوب درک کنند. محتوای این کتاب‌ها معلمان را وادار سازد، از نوارهای آموزشی کتاب برای درک هرچه مطلوب‌تر و ارتقای مهارت شنیداری دانش‌آموزان استفاده کند.

۲. کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی به نحوی

تهیه و تدوین شوند که دانش‌آموزان توانایی لازم برای تولید جملات ساده در حد مطالب کتاب (پاسخ به سؤالات درک مطلب، خلاصه کردن متن، توانایی کاربرد نکات دستوری مطرح شده، پاسخ دادن یا پرسیدن سؤال هنگام اجرای نقش‌های زبانی) را به دست آورند و همچنین توان پرسش و پاسخ برای رفع اشکال و غیره در آن‌ها افزایش یابد.

۳. معلمان باید چگونگی تشکیل جمله از کلمه‌ها و کلمه از حروف را آموزش دهند. این کتاب‌ها طوری طراحی شوند که دانش‌آموزان توانایی لازم برای درک معنی ظاهری جملات ساده، درک ارتباط معنایی بین جملات (استنباط و استنتاج)، شناختن موضوع اصلی متن و تمیز قائل شدن بین موضوع اصلی و جزئیات، خواندن سریع در محدوده‌ی زمانی تعیین شده توسط معلم و پاسخ به سؤالات کلی را به دست آورند و توانش زبانی آن‌ها با کسب مهارت خواندن (یادگیری لغات و ساختارهای جدید) افزایش یابد.

۴. این کتاب‌ها طوری طراحی و تنظیم شوند که در دانش‌آموزان توانایی لازم برای نوشتن پاسخ تمرین‌های کتاب، نوشتن خلاصه‌ای از متن درس، و نگارش جملات ساده با املا صحیح و رعایت نکات تکنیکی نوشتار، اعم از علامت‌گذاری، کاربرد حروف بزرگ و رسم‌الخط صحیح ایجاد شود.

۵. در فرایند تدریس، به معلمان زبان توصیه می‌شود به دانش‌آموزان فرصت‌هایی بدهند تا مستقلاً به یادگیری بپردازند و آزادانه فکر کنند، بدون این که بلافاصله در مورد کار آن‌ها اظهارنظر کنند. با پرسش‌های غیر متعارف و اندیشه‌ها و راه‌حل‌های غیرمعمول دانش‌آموزان با احترام برخورد کنند و به دانش‌آموزان نشان دهند که مورد احترام هستند. در فرایند یادگیری به دانش‌آموزان مجال دهند، اندیشه‌های خود را ارائه دهند.

۶. برنامه‌ریزان درسی، محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی را طوری تنظیم و تدوین کنند که دانش‌آموزان را با حقایق علمی آشنا کنند و پایه‌های تحقیق را براساس نظریه‌ی جان دیویی بگذارند که می‌گوید: تدریس چیزی غیر از تحقیق، و تحقیق چیزی غیر از روش حل مسأله نیست. در این روش، موضوعات و مفاهیم به صورتی عنوان می‌شوند که در دانش‌آموزان تفکر انتقادی^{۲۵} به وجود آید.

۷. برنامه‌ریزان درسی زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی، برنامه‌های درسی این دوره را متناسب با دانش‌آموزان طراحی کنند. به این منظور، باید دانش‌آموزان را بشناسند، از علاقه‌ها و تجربه‌های آنان آگاه شوند و بدانند که آنان چگونه مطالب و مفاهیم گوناگون را یاد می‌گیرند. هنگامی که محتوای برنامه‌ی درسی با علاقه‌ها و تجربه‌های دانش‌آموزان مرتبط باشد، امکان ارتباط و درگیر شدن آنان با تجربیات یادگیری بیش از پیش افزایش می‌یابد.

۸. اگر به عنوان یک معلم، همکاری و مشارکت در امر برنامه‌ریزی موضوعات گوناگون و جنبه‌های ویژه‌ی فعالیت‌های مورد علاقه‌ی دانش‌آموزان را تشویق کنید، در می‌یابید که آنان نسبت به

مؤثر باشند. دو هدف اساسی در تصویرسازی کتاب‌های درسی زبان انگلیسی عبارت است از: فهماندن بهتر موضوع به کودک و همچنین، علاقه مند کردن دانش آموز به مطالعه‌ی کتاب درسی. هر اثر مصور در کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی، هنگامی مناسب ارزیابی می‌شود که دارای ویژگی‌های خاصی از جمله خلاقیت، حیات، حرکت، جان‌پذیری، زیبایی، رعایت شخصیت انسانی، رعایت ارزش‌های کلی و فرهنگی، هماهنگی تصویر و متن، هم‌زمانی تصویر و متن و به کار بردن رنگ‌های مناسب با موضوع باشد.

چارچوب عملی بهینه از نظر محقق

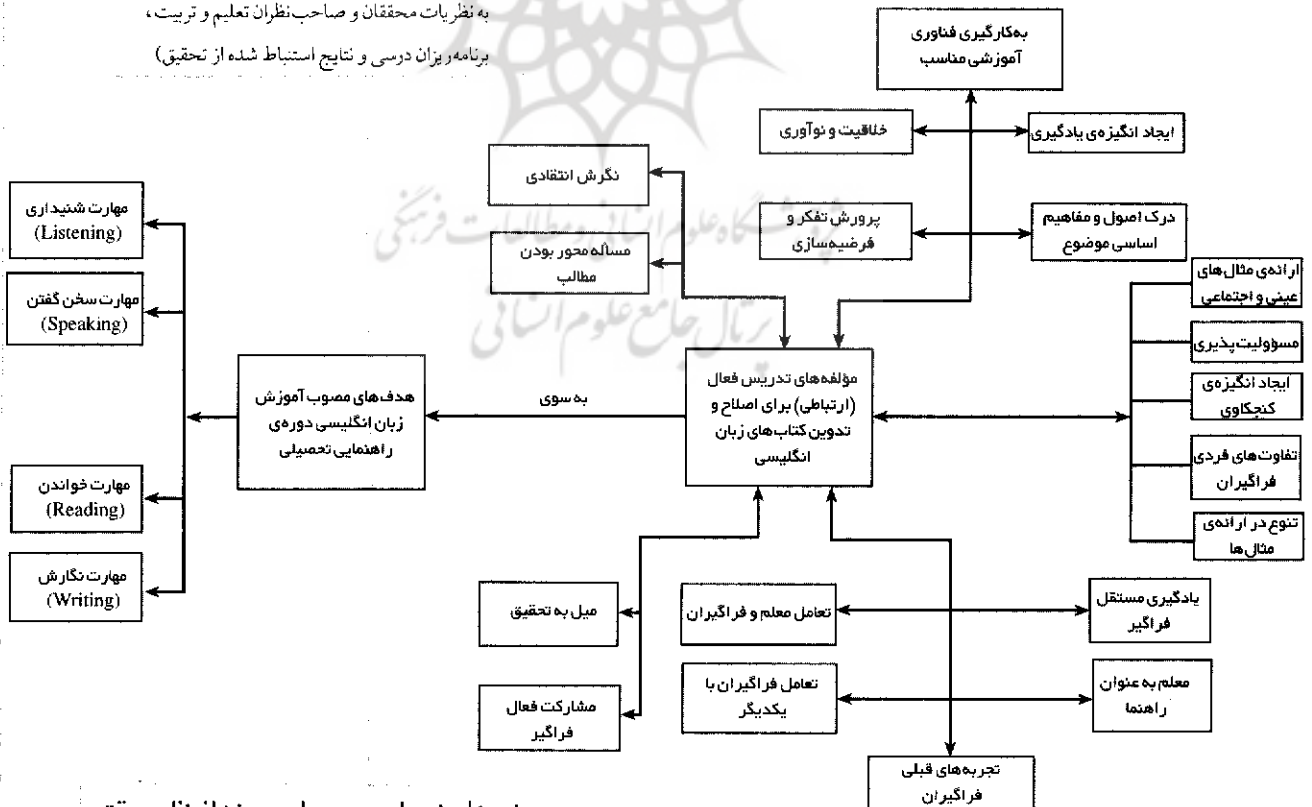
همان‌طور که در مقدمه آمده است، هدف‌های مصوب آموزش زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی شامل مهارت‌های شنیداری، سخن گفتن، خواندن و نگارش است. رسیدن به این مهارت‌ها و در نتیجه، تحقق هدف‌های مصوب امکان‌پذیر نخواهد بود مگر این که محتوای مطالب کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی بر مبنای اصول روش تدریس فعال (ارتباطی) و مؤلفه‌های تدریس فعال (ارتباطی) اصلاح و تدوین شود.

یادگیری مفاهیم و مطالب گوناگون درسی مسؤلیت بیش تری احساس می‌کنند و رفتارهای توأم با یأس در آن‌ها کاهش می‌یابد. به علاوه، به دانش‌آموزان کمک کنید، موفقیت را تجربه کنند. دانش‌آموزان، تا وقتی که در انجام دادن یک فعالیت معین، موفقیتی کسب نکنند، یا پیشرفتی مشاهده نکنند، به ادامه‌ی آن فعالیت علاقه‌ی چندانی نشان نمی‌دهند. در کلاس‌های زبان انگلیسی، یادگیری مشارکتی را فراگیر کنید. همکاری در گروه، دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که به نظر افراد دیگر گوش فرا دهند و در مورد مطالب و موضوعات گوناگون با یکدیگر بحث کنند. یاد بگیرند که درباره‌ی پدیده‌های اطراف خود قضاوت کنند و سرانجام مسؤلیتی را به عهده بگیرند.

۹. به علت این که مفاهیم زبان انگلیسی برای دانش‌آموزان (به عنوان یک زبان غیر مادری و دوم) دور از ذهن است و چندان قابل درک و فهم نیست، محتوای کتاب‌های زبان انگلیسی دوره‌ی راهنمایی تحصیلی باید به گونه‌ای طراحی و تدوین شوند که در آن‌ها از مطالب، مثال‌های جذاب و شکل‌ها و تصویرهای متنوع برای یادگیری بهتر مطالب درسی استفاده شود. کتاب‌های درسی می‌توانند، در پرورش تخیل، حس زیبایی و شخصیت کودکان بسیار

شرح نمودار

(چارچوب عملی بهینه از نظر محقق، با توجه به نظریات محققان و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت، برنامه‌ریزان درسی و نتایج استنباط شده از تحقیق)

نمودار ۱. چارچوب عملی بهینه از نظر محقق

ترجمه‌ی دکتر محمود مهرمحمدی. فصلنامه‌ی تعلیم و تربیت. شماره‌ی مسلسل ۲۱. ۱۳۶۹. ص ۱۹.

میرحسینی، سید اکبر. «وسایل کمک‌آموزشی و کلاس درس». مجله‌ی رشد آموزش زبان. سال دهم و شماره‌ی مسلسل ۳۹. بهار ۱۳۷۳. ص ۴.

مهرمحمدی، محمود. «بررسی ارتباط میان تربیت فرهنگی، الگوهای نوین تدریس و خلاقیت»، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت. ۱۳۷۴. ص ۳۳ و ۳۴.

نادری، عزت‌اله و سیف نراقی، مریم. راهنمای علمی فراهم‌سازی طرح تحقیق. انتشارات بدر. تهران. ۱۳۷۳.

..... روش‌های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی با تأکید بر علوم تربیتی. انتشارات بدر. تهران. ۱۳۸۰.

..... سنجش و اندازه‌گیری و بنیادهای تحلیلی ابزارهای آن در علوم تربیتی و روان‌شناسی. انتشارات میناق. تهران. ۱۳۷۴.

وثوقی، حسین. «اهمیت کاربرد زبان خارجی در یادگیری آن». مجله‌ی رشد آموزش زبان. سال اول. شماره‌ی ۲. زمستان ۱۳۶۳. ص ۱۴.

Chastain, K. (1991) *Developing second language skills, Inc P. 141.*

Donna & Show, (1999) *Active Teaching for Active Learners.* Curriculum Administrator: Vol 35 issue 10, P34. 1P.

Levey. A. (1991) *The International Encyclopedia of Curriculum.* (Oxford: Pergamon Press, PXXXV

Olishfian. E. (1991) Foreign Languge Education, In the International Encyclopdedia of Curriculum

Rivers. W. (1981) *Teaching Foreign Languge Skills,* The University Chicago Press

Smylie, A. (1994) *Curriuculum Adaptaion,* In the International Encyclopedia of Education

Schubert, W.H. (1984) *Curriculum Books the First Eighty Years* (laham: aryland University Press of America), P1

1. Communicative Approches
2. Survery method
3. W.G.Cochran, 1997
4. Closed-answer questions
5. Open-answer questions
6. Wilga Rivers
7. Mehki
8. Schubert
9. Expliciteness
10. Content
11. Smylie
12. Model
13. Olishfian
14. Danna & Shaw
15. Barbara Schumunn
16. Dewey
17. Problem solving

اسماعیل‌لو، فرزانه. بررسی مقایسه‌ای میزان یادگیری دانش‌آموزان دختر پایه‌ی دوم دبیرستان در درس زبان انگلیسی در دو نظام واحدی و ترمیک در دبیرستان‌های استان تهران. پایان‌نامه‌ی دوره‌ی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات. تهران. ۸۱-۱۳۸۰.

حداد عادل، غلامعلی. «ضرورت آموزش زبان‌های خارجی». مجله‌ی رشد آموزش زبان سال دوم. شماره‌ی ۱. پاییز ۱۳۶۴. ص ۷.

بست، جان. روش‌های تحقیق در علوم تربیت و رفتاری. ترجمه‌ی پاشا شریفی با حسن و طالقانی، ترگس. انتشارات رشد. تهران. ۱۳۶۶.

عسکریان، مصطفی. مجله‌ی پژوهش‌های تربیتی، دانشگاه تربیت معلم شماره‌ی ۲. تابستان ۱۳۷۰. ص ۸۱.

کلاین، فرانسیس. «استفاده از یک مدل تحقیقاتی به عنوان فرایند برنامه‌ی درسی»